

Arvamuse esitamine atmosfääriõhu kaitse seaduse, riigilõivuseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja maksukorralduse seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Yoko Alender!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Kliimaministeriumit võimaluse eest avaldada arvamust atmosfääriõhu kaitse seaduse, riigilõivuseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja maksukorralduse seaduse eelnõu kohta, millega võetakse üle direktiivid (EL) 2023/959 ja (EL) 2023/958 ning viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/957. Oleme eelnõuga tutvunud ning järgnevalt esitame oma märkused ja ettepanekud seoses eelnõuga.

1. Kohustuste tagasiulatuv mõju

Eelnõu mitmete punktidega (§ 1 p-d 22, 49, 52, 57) on ettevõtjatele ette nähtud kohustuste täitmine tagasiulatuvalt. Muu hulgas on tagasiulatuvalt kohustus seada kliimaneutraalsuse kava ning lubatud heitkoguste ühikud tuleb tagastada ka aasta 2024 eest.

Kaubanduskoja hinnangul ei ole ettevõtjatele selliste tagasiulatuvate kohustuste seadmine õiguspärane. Eelnõuga ülevõetavad direktiivid võeti vastu juba 10. mail 2023 ning pidid olema liikmesriigi õigusesse ülevõetud 2023. aasta 31. detsember. Seega oli Kliimaministeriumil piisavalt aega vajalikud muudatused Eesti õigusaktides teha, et ettevõtjatel oleks piisavalt ning mõistlikult aega uute kohustustega tutvuda ning teha vajalikke investeeringuid. Kohustuste kehtestamine tagasiulatuvalt ei ole meie hinnangul kooskõlas õiguskindluse põhimõttega, mis näeb ette, et üldjuhul ei ole lubatud õigust tagasiulatuvalt rakendada. Eelnõus ei ole selle reeglina arvestatud, sest õiguskindluse põhimõtte rikkumise vältimiseks ei ole eelnõusse loodud vastavaid rakendus- ja üleminekusätteid varasemate suhete kohta ning ei ole eelnõu jõustumisel arvestatud aega, mis on vajalik uute normidega tutvumiseks, eriti isikute õiguste ja kohustuste muutmise korral vastavalt hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale (§ 14).

Mistõttu näeme vajadust täiendada eelnõud selliselt, et kõik sätted jõustuksid mitte varem kui eelnõus märgitud 2026. aasta 1. jaanuar (mil jõustuvad eelnõu

§ 1 punktid 4, 19, 21 ja 24). Samuti teeme ettepaneku jätta eelnõust välja tagasiulatuvate kohustuste täitmiseiga seotud sätted.

2. Leevendusmeetmed ettevõtjatele

Eelnõu muudatused on väga suure mõjuga ja toovad kaasa märkimisväärseid kulutusi, mida ka seletuskirjas on sedastatud, kuid vajalikud leevendusmeetmed ettevõtjatele on Kaubanduskoja hinnangul ebapiisavad. Näiteks laevandussektor ei ole varem osalenud heitkogustega kauplemise süsteemis, kuid eelnõu jõustumise järgselt peavad nad seda tegema, leides ise rahalised vahendid eelnõuga ette nähtud kohustuste täitmiseks, sest eelnõuga ei ole sektorile ette nähtud tasuta heitkoguste ühikute eraldamist nagu seda on ette nähtud lennundussektorile. Lisaks tuleb eelnõu kohaselt kohustusi täita tagantjärele, seega ei ole võimalik eelnõuga kaasnevaid kohustusi rakendada järk-järgult tulevikus. Seejuures on eelnõuga ette nähtud ka karistusmeetmed, kui ettevõtte ei täida oma kohustusi õigeaegselt, mis arvestades tagasiulatuvaid kohustusi, raskendab ettevõtjate olukorda veelgi. Märkime, et riigi majanduspoliitika plaanis on ette nähtud Laevanduspaketi välja töötamine vastavate seaduse muudatustega, et tuua Eesti lipu alla rohkem laevu, mida tuleks eelnõus järgida. Hetkel eelnõu meie hinnangul neid eesmärke ei toeta. Kaubanduskojale jääb ka arusaamatuks, miks ei ole Eesti taotlenud ühtegi erandit, et leevendada laevandussektori probleeme, mis eelnõuga kaasnevad nagu seda on teinud Soome ja Rootsi.

Seega näeme vajadust koostöös sektoriga täiendavalt läbi töötada leevendusmeetmed, et need oleksid piisavad.

3. Eelnõu ja seletuskirja selgus

Kaubanduskoda näeb mitmeid puudusi eelnõu ja selle seletuskirja selguses. Näiteks ei ole eelnõust võimalik selgelt aru saada, kes on laevandusettevõtja, sest eelnõus on mõiste defineeritud laiemalt kui see on sätestatud direktiivis 2023/959 ning mõiste sisustamisel tuleb arvestada Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatavate tegevuste loeteluga, mis muudab mõistest aru saamise keeruliseks. Kaubanduskoja hinnangul võiks mõistete puhul jääda direktiivis toodud definitsioonide juurde, et vältida arusaamatusi. Samuti kasutatakse seletuskirjas mõistete puhul mitmeid erinevaid kirjaviise, näiteks süsinikuheide ja CO2 heide, mis teevad seletuskirjas aru saamise keerulisemaks.

Lisaks on eelnõus probleeme kasutatud mõistete defineerimisega. Näiteks ei ole eelnõus ega seletuskirjas lahti seletatud eelnõu punktis 29 kasutatud „*moonutavate maksude*“ mõistet. Mistõttu palume seletuskirjas välja tuua mõiste definitsioon.

Juhime veel ka tähelepanu, et eelnõu seletuskirjas on poolikuid lauseid, näiteks seletuskirja punktis 62 ning leheküljel 36 määruse kavandi § 2.

Mistõttu teeme ettepaneku üle kontrollida, parandada ning täiendada eelnõu ja selle seletuskiri, et oleks tagatud õigusselgus.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja seisukohti ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Ann Raun ann.raun@koda.ee 6040071